

УДК 378.001.76:004

ІННОВАЦІЙНІ НАВЧАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТНІЙ ОСВІТІ

Б.Г. Шевченко

У статті наведені проблеми інформатизації суспільства, нового підходу до вивчення комп'ютерних технологій.

Ключові слова: інформаційні технології, освіта, суспільство, студент.

INNOVATIVE INSTRUCTIONAL TECHNOLOGIES IN INFORMATION-DOKUMENT EDUCATION

B.H. Shevchenko

The article analyzes the problems of informatization of the society and a new approach to studying computer technologies.

Keywords: information technologies, education, society, a student.

Традиційне навчання зазнає в наш час істотних змін на всіх стадіях навчального процесу: підготовка курсів, проведення занять, виконання домашніх завдань, підготовка проектів та магістерських робіт. Значною мірою зміни у підходах до навчання ініціюються новітніми інформаційними технологіями та джерелами інформації. Технології не тільки забезпечують викладачів і слухачів засобами та ресурсами, але й змінюють самі способи комунікації між викладачами та слухачами. Такий підхід характеризується використанням інтерактивних методів, які забезпечують трінаправлений потік інформації викладач-студент, студент-викладач і студент-студент, незалежно від форми заняття (лекція, практичне заняття, ділова гра).

Упровадження інноваційних технологій має бути направленим на підвищення якості освіти і, як наслідок, на підвищення конкурентоздатності навчальних закладів. Тільки в такому випадку ці технології є виправданими. Просте поповнення кількості “новітніх” засобів не дасть очікуваного результату.

Важливе місце у сучасній освіті посідає інформаційно-документний метод навчання. У статті ми спробуємо довести, що реалізація освітніх програм потребує інформаційно-документного способу подачі та засвоєння знань. Тему інноваційних технологій останнім часом розглядали у своїх дисертаціях А.В. Колодюк і Т.М. Шульга [1; 2].

Перехід України в режим інноваційного розвитку суттєво прискорює процес реформування сучасної освіти. Трансформаційні процеси у світі призвели, насамперед, до зміни парадигми в освіті всіх рівнів. У центрі уваги (за всіма концепціями, законами про освіту) – компетентна, духовна, конкурентоздатна особистість [3].

На сьогоднішній день наше суспільство все ближче підходить до нового історичного етапу розвитку цивілізації, в якій головними продуктами виробництва є інформація та знання. Майбутнє суспільство називають *інформаційним*. Це свідчить про те, що розвиток суспільства характеризується збільшенням ролі інформації та знань у його житті, зростанням частки інфокомунікацій, створенням глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх соціальних і особистісних потреб у продуктах і послугах цих ресурсів. Інформаційне суспільство стало можливим унаслідок розвитку комп'ютерних технологій. Ці технології базуються на інформаційній технології, автоматизації всіх галузей економіки і управління, системі зв'язку. Все це забезпечує кожній людині будь-які знання та зумовлює радикальні зміни в усій системі суспільних відносин (політичних, правових, духовних). Завдяки всьому цьому забезпечується найбільший прогрес і свобода людини, можливість її реалізації.

Зараз уже не викликає сумніву теза про серйозне відставання системи вищої освіти від реальних потреб часу: в умовах бурхливого науково-технічного прогресу, стрімкого зростання обсягів інформації, ускладнення середовища проживання. Випускник вищого навчального закладу нерідко виявляється неготовим до адекватної самоактуалізації в нових реаліях. Факти свідчать про те, що студент, який успішно навчався у вищому навчальному закладі, після його закінчення усвідомлює, що володіє знаннями, які швидко втрачають актуальність. Особливо це стосується галузі інформаційної діяльності та інформаційних технологій.

У зв'язку з цим одне з найважливіших завдань системи вищої освіти – своєчасно підготувати молодих людей до нових, динамічних умов життя та професійної діяльності, навчити їх самостійно діяти в новому високоавтоматизованому інформаційному середовищі, ефективно використовувати його колосальні можливості та вміти захищатися від його негативного впливу.

Сучасна вища освіта повинна забезпечувати формування випускників з високим рівнем професіоналізму та компетентності, здатних адаптуватися до умов професійної діяльності, що змінюються. Таким чином, перед професійно-освітньою установою постає завдання підготовки

конкурентоздатного фахівця. Конкурентоспроможність слід розглядати в двох аспектах: перший – це наявність у фахівця високого рівня професіоналізму та компетентності, такий, що включає певний рівень знань, умінь, навиків, які дозволяють відбутися на професійному терені висококласним фахівцем, інтелектуально та творчо розвиненим. І другий, важливий, на наш погляд, – особова готовність працювати в умовах ринку, в умовах конкуренції. Це формування самодостатньої особи, з адекватною самооцінкою, здатною самостійно ухвалювати рішення, брати на себе ініціативу, відповідальність, здібною до самопрезентації, здатність ефективно взаємодіяти з тими, що оточують. Таким чином, метою професійної освіти є створення умов для індивідуального розвитку особи студента та формування його як конкурентоздатного фахівця, здібного до самоактуалізації. Комунікативна компетентність є також важливою якістю ділової людини. Від цього залежить не тільки особиста кар'єра, але і багато в чому успіх справи.

Інновації у змісті освіти, її парадигмах закономірно потребують відповідного оновлення технологій, що, як правило, розглядаються в теорії як навчальні, виховні й управлінські [4].

У вищій школі функціонують такі інноваційні навчальні технології: інформаційні, розвивальні, проектні, інтерактивні, індивідуалізовані, модульні, ігрові, інтегровані, дистанційні. Серед інформаційних усе більшого значення набувають комп'ютерні технології, що підтримуються тенденцією посилення матеріальної бази освіти. До сучасних інформаційних технологій, які використовуються в навчальному процесі, відносять електронні та гібридні бібліотеки, електронні посібники, довідково-пошукові системи Інтернет. Також своє місце займає інформаційно-документна база освіти.

Інформаційно-документна освіта в Україні має свою специфіку. На її розвиток суттєво впливають міжнародні тенденції в освітній сфері (одна з них – Інтернет).

До особливостей сучасного розвитку інформаційно-документної освіти в Україні можна віднести таке:

- об'єктивна обумовленість потреби інформаційного суспільства в спеціалістах, які володіють знаннями і навичками роботи з документами й інформацією, які зафіксовані на будь-якому матеріальному носії, особливо – за допомогою комп'ютерного інструментарію;

- інтеграційні тенденції в інформаційній діяльності, що проявляються в її комплексуванні з іншими галузями: гуманітарними (бібліотечними, філологічними, культурологічними тощо), економічними, технічними;

- направленість підготовки спеціалістів даної сфери на широкий спектр практичного результату, тобто додатки їхньої професійної підготовки в будь-якому секторі інформаційної структури управління, економіки, соціальної галузі. Або іншими словами – на орієнтацію випускника щодо інформаційного забезпечення (обслуговування, підтримку) будь-якої галузі практичної діяльності [5].

Інноваційні технології в навчальному процесі у вищій школі охоплюють його зміст, сутнісні характеристики, весь комплекс дидактичних прийомів, які застосовуються в педагогіці в цілому, зокрема у вишівській. До них належать: постійне наукове забезпечення навчання з відповідними інформаційними технологіями; впровадження в лекційні курси методології та методики науково-дослідного пошуку; застосування науково-дослідних занять; перетворення студентських відповідей, рефератів на семінарах у різновид захисту відповідних концептуальних положень нормативних і спеціальних курсів; системне поєднання аудиторних і позааудиторних занять у єдиний навчально-виховний комплекс; спрямування роботи студентських наукових гуртків та інших форм науково-дослідницької роботи на пошук і творче засвоєння інноваційних ідей вітчизняної та світової науки і практики; використання підсумкових щорічних науково-практичних факультетських, вишівських, міжвишівських, міжнародних конференцій, Днів науки та інших заходів для системного аналізу та оцінювання проведеної роботи за певний період з огляду на її інноваційний характер.

Упровадження нових інформаційних технологій у всі сфери виробництва, обслуговування, культури й оновлення їхнього технічного забезпечення потребує формування відповідних професійних знань, умінь і навиків [6].

Отже, інноваційні процеси у вищій освіті сприяють не лише істотному підвищенню теоретичної та практичної підготовки студентів, а й, насамперед, методологічній переорієнтації закладів освіти на особистість, стають основою нової філософії освіти, що відповідає таким основним вимогам: урахуванню особливостей навчального процесу, його змісту і структури, циклів життєдіяльності студентів, їхніх здібностей, інтересів і нахилів; спрямуванню на моделювання освітньо-виховного середовища, його організаційних, методичних і змістових компонентів, враховуючи типові й індивідуальні відмінності між студентами, форми їхнього прояву в сфері комунікативних відносин і в пізнавальній діяльності, нагромаджений досвід взаємодії з навколишнім світом; варіативності та особистісно-орієнтованій спрямованості навчально-виховного процесу, внаслідок чого знання, вміння й навички студентів перетворюються на засіб розвитку їхніх пізнавальних і особистісних якостей, забезпечують їхню здатність бути суб'єктом власного розвитку, рефлексивного ставлення до себе; забезпеченню цілісного психолого-дидактичного проектування навчального процесу в умовах рівневої та профільної диференціації навчання.

Використана література

1. Колодюк А.В. Інформаційне суспільство: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук / А.В. Колодюк. – К., 2004.

2. Шульга Т.М. Комунікаційні системи епохи формування глобального суспільства : автореф. дис. ... канд. політ. наук / Т.М. Шульга. – К., 2001.
3. Оцінювання і відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект : наук.-метод. посіб. /за ред. Л. Даниленко. – К. : Логос, 2002. – 285 с.
4. Филипова Л.Я. Развитие украинского высшего образования информационно-документного профиля в контексте проектов ЮНЕСКО / Л.Я Филипова // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології ХХІ ст. : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 11-13 вересня 2008 р.
5. Матвеева М.А. Компьютерные технологии в профессиональной подготовке учащихся / М.А. Матвеева // Компьютерные учебные программы. – № 11. – 2000. – С. 52-61.
6. Андрущенко В.П. Освіта в пошуку нових стратегій мислення / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2003. – № 2. – С.5-7.